

Udskriftsdato: 21. december 2025

2008/1 LSF 124 (Gældende)

**Forslag til Lov om ændring af retsplejeloven
(Udvidelse af adgangen til i retskendelser om telefonaflytning m.v. at
anføre den person, som aflytningen angår)**

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin., j.nr. 2008-730-0767

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Udvidelse af adgangen til i retskendelser om telefonaflytning m.v. at anføre den person, som aflytningen angår)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1069 af 6. november 2008, foretages følgende ændringer:

1. I § 781, stk. 1, nr. 3, udgår »193, stk. 1,«.

2. I § 781, stk. 2, udgår », eller § 263, stk. 3, jf. stk. 2«.

3. I § 783, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »kapitel 12 eller 13«: »eller §§ 123 eller 180, § 183, stk. 2, § 191, § 192 a, stk. 2, §§ 228, 237 eller 245, § 246, jf. § 245, § 252, stk. 1, § 261, stk. 2, eller §§ 262 a eller 288«.

§ 2

Loven træder i kraft den 1. juli 2009.

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
2. Gældende ret	3
2.1. Indgreb i meddelelseshemmeligheden	3
2.2. Særligt om kravet om telefonnumre i retskendelsen	4
3. Lovforslagets udformning	6
4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.	8
5. Hørte myndigheder mv.	8
6. Sammenfattende skema	9

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at forenkle fremgangsmåden for politiets indhentelse af retskendelse om telefonaflytning mv. i en række sager om alvorlig personfarlig kriminalitet mv.

Efter de gældende regler skal en retskendelse om telefonaflytning mv. bl.a. angive de telefonnumre, indgrebet angår. Hvis den mistænkte f.eks. skifter telefon, skal der således som udgangspunkt indhentes en ny retskendelse om aflytning af det nye telefonnummer.

Hvis der er tale om efterforskning af overtrædelser af straffelovens kapitel 12 eller 13 (terrorisme mv.), kan der dog i en retskendelse om telefonaflytning mv. ud over bestemte telefonnumre også anføres den person, som indgrebet angår (den mistænkte). En sådan retskendelse giver politiet mulighed for – inden for den periode, som retskendelsen omfatter – at iværksætte aflytning af alle de telefonnumre, der er bestemte grunde til at antage bliver benyttet af den mistænkte. Politiet behøver således ikke løbende at indhente nye retskendelser, hvis den mistænkte f.eks. ofte skifter mobiltelefon.

Lovforslaget går ud på at udvide denne adgang til i en retskendelse om telefonaflytning mv. ud over bestemte telefonnumre også at angive den person, indgrebet angår, til også at omfatte en række bestemmelser i straffeloven om alvorlig personfarlig kriminalitet mv. Forslaget omfatter bl.a. drab, grov vold, vold og trusler mv. mod vidner, ildspåsættelse mv., hvor andres liv udsættes for overhængende fare, grov narkotikakriminalitet, grov våbenkriminalitet og røveri, jf. nærmere pkt. 3 nedenfor. Det er således politiets erfaring, at der også i sådanne sager om alvorlig personfarlig kriminalitet mv., herunder navnlig når sådanne forbrydelser begås som led i mere systematisk og organiseret kriminalitet som f.eks. banderelateret kriminalitet, kan være et væsentligt praktisk behov for at forenkle fremgangsmåden for politiets indhentelse af retskendelse med henblik på at tilpasse disse regler til den teknologiske udvikling, når det gælder telekommunikation mv.

Lovforslaget indebærer ingen ændringer i retsplejelovens betingelser for, at der kan foretages telefonaflytning mv. Telefonaflytningen mv. skal således som hidtil være af afgørende betydning for efterforskningen, og der skal foreligge bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser til eller fra en mistænkt.

Der foreslås heller ikke ændringer af de regler, som i øvrigt gælder for retskendelser om telefonaflytning mv., der ud over bestemte telefonnumre også angiver den person, indgrebet angår. Politiet vil således, hvis lovforslaget vedtages – ligesom det gælder i dag i sager vedrørende mulige forbrydelser omfattet af straffelovens kapitel 12 eller 13, hvor der i retskendelsen er angivet også den person, indgrebet angår – skulle underrette retten snarest muligt efter udløbet af den periode, retskendelsen omfatter, om de telefonnumre, der er blevet aflyttet, og som ikke er anført i kendelsen, samt om de bestemte grunde, der er til at antage, at der på de pågældende telefonnumre gives meddelelser til eller fra den mistænkte. Retten

skal herefter underrette den beskikkede advokat, som har mulighed for at indbringe spørgsmålet om lovligheden af indgrebet for retten.

2. Gældende ret

2.1. Indgreb i meddelelseshemmeligheden

Reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden er fastsat i retsplejelovens kapitel 71, der blev indsat ved lov nr. 227 af 6. juni 1985 om ændring af retsplejeloven (Telefonaflytning mv.). Denne lovændring byggede på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1023/1984 om politiets indgreb i meddelelseshemmeligheden og anvendelse af agenter.

Efter retsplejelovens § 780, stk. 1, kan politiets indgreb i meddelelseshemmeligheden bestå i at

- 1) aflytte telefonsamtaler eller anden tilsvarende telekommunikation (*telefonaflytning*),
- 2) aflytte andre samtaler eller udtalelser ved hjælp af et apparat (*anden aflytning*),
- 3) indhente oplysning om, hvilke telefoner eller andre tilsvarende kommunikationsapparater der sættes i forbindelse med en bestemt telefon eller andet kommunikationsapparat, selv om indehaveren af dette ikke har meddelt tilladelse hertil (*teleoplysning*),
- 4) indhente oplysning om, hvilke telefoner eller andre tilsvarende kommunikationsapparater inden for et nærmere angivet område der sættes i forbindelse med andre telefoner eller kommunikationsapparater (*udvidet teleoplysning*),
- 5) tilbageholde, åbne og gøre sig bekendt med indholdet af breve, telegrammer og andre forsendelser (*brevåbning*) eller
- 6) standse den videre befordring af forsendelser som nævnt i nr. 5 (*brevstandsning*).

Efter retsplejelovens § 780, stk. 2, kan politiet foretage optagelser eller tage kopier af de samtaler, udtalelser, forsendelser mv., som er nævnt i stk. 1, hvis politiet er berettiget til at gøre sig bekendt med indholdet heraf, jf. nedenfor.

De almindelige betingelser for, at politiet kan foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden, er fastsat i retsplejelovens § 781, stk. 1. Det følger af denne bestemmelse, at der kun må foretages indgreb i meddelelseshemmeligheden, hvis

- 1) der er *bestemte grunde* til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt,
- 2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen (*indikationskrav*) og
- 3) efterforskningen angår en lovovertrædelse, der kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 (forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og mod statsforfatningen, terrorisme mv.), en overtrædelse af straffelovens § 124, stk. 2, § 125, § 127, stk. 1, § 228, § 235, § 266 eller § 281 (fangeflugt mv., unddragelse af krigstjeneste, rufferi, udbredelse mv. af børnepornografi, trusler og afpresning) eller en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 7, nr. 1-5 (bistand til udlændinge med ulovlig indrejse mv.) (*kriminalitetskrav*).

Der er ikke fastsat noget krav til mistankens styrke (mistankekrav) i § 781, stk. 1, men det er forudsat, at mistanken skal være rimelig og konkret begrundet i de foreliggende oplysninger, jf. betænkning nr. 1023/1984 side 97f.

Som en fravigelse af det almindelige kriminalitetskrav kan der i medfør af § 781, stk. 2 og 3, foretages telefonaflytning og teleoplysning i sager om fredskrænkelser omfattet af straffelovens § 263, stk. 2 (»hacking«), samt teleoplysning i sager om gentagne fredskrænkelser omfattet af straffelovens § 265 (overtrædelse af polititilhold) eller om overtrædelse af straffelovens § 279 a (databedrageri) eller § 293, stk. 1 (brugstyveri), begået ved anvendelse af en telekommunikationstjeneste samt i sager om overtrædelse af værdipapirhandelslovens § 35, stk. 1, § 36 eller § 39, stk. 1 (insiderhandel og kursmanipulation).

I overensstemmelse med den almindelige proportionalitetsgrundsætning må der i medfør af retsplejelovens § 782, stk. 1, ikke foretages indgreb i meddelelseshemmeligheden, hvis det efter indgrebets formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som indgrebet må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Efter § 783, stk. 1, sker indgreb i meddelelseshemmeligheden efter rettens kendelse. I kendelsen anføres de telefonnumre, lokaliteter, adressater eller forsendelser, som indgrebet angår. Endvidere anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Efter § 783, stk. 3, fastsættes der i kendelsen det tidsrum, inden for hvilket indgrebet i meddelelseshemmeligheden kan foretages. Dette tidsrum skal være så kort som muligt og må ikke overstige 4 uger. Tidsrummet kan ved kendelse forlænges med højst 4 uger ad gangen.

Politiet kan således som udgangspunkt kun foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden efter at have indhentet en retskendelse. Ville indgrebets øjemed blive forspildt, hvis politiet skulle afvente en forudgående retskendelse, kan politiet dog i medfør af § 783, stk. 4, selv træffe beslutning om indgrebet og derefter – snarest muligt og inden 24 timer – forelægge sagen for retten. Retten afgør herefter ved kendelse, om indgrebet kan godkendes, samt om det kan opretholdes og i bekræftende fald for hvilket tidsrum. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke være foretaget, skal retten give meddelelse herom til Justitsministeriet.

I forbindelse med rettens behandling af en begæring om indgreb i meddelelseshemmeligheden skal der i medfør af retsplejelovens § 784, stk. 1, beskikkes en advokat for den, indgrebet vedrører, og advokaten skal have lejlighed til at udtale sig, inden retten træffer afgørelse. Advokatbeskikkelse skal ske, uanset om der allerede er beskikket en forsvarer for den mistænkte, som kan varetage dennes interesser. Den advokat, der beskikkes efter § 784, stk. 1, skal således varetage interesserne ikke blot for den eller de mistænkte, men også for indehaverne af de telefoner eller lokaler mv., der aflyttes, samt for de personer, der mere eller mindre tilfældigt taler i en telefon, der aflyttes, eller som på anden måde bliver berørt af indgrebet, jf. betænkning nr. 1023/1984 side 81f. Der er i § 785 og § 787 fastsat nærmere regler om den beskikkede advokats rettigheder og pligter i forbindelse med sagens behandling.

Efter retsplejelovens § 786, stk. 1, påhviler det postvirksomheder og udbydere af telenet eller teletjenester at bistå politiet ved gennemførelse af indgreb i meddelelseshemmeligheden, herunder ved at etablere aflytning af telefonsamtaler mv.

Når et indgreb i meddelelseshemmeligheden er afsluttet, skal der som hovedregel i medfør af § 788, stk. 1, jf. stk. 2, gives underretning om indgrebet til henholdsvis indehaveren af den pågældende telefon (telefonaflytning og teleoplysning), den, der har rådighed over det pågældende lokale (rumaflytning), og afsenderen eller modtageren af forsendelsen (brevåbning og brevstandsning). Der skal ikke gives underretning om udvidet teleoplysning, jf. § 788, stk. 5.

Den advokat, der er beskikket i medfør af retsplejelovens § 784, stk. 1, skal modtage genpart af underretningen, jf. § 788, stk. 3, 3. pkt.

Det er den byret, som har truffet afgørelse om indgrebet, der skal foretage underretningen, jf. § 788, stk. 3, 1. pkt. Underretningen skal gives snarest muligt, hvis politiet ikke senest 14 dage efter udløbet af det tidsrum, hvor indgrebet har været tilladt, jf. § 783, stk. 2, har fremsat begæring om undladelse af eller udsættelse med underretning, jf. § 788, stk. 3, 2. pkt.

I medfør af § 788, stk. 4, 1. pkt., kan retten efter begæring fra politiet beslutte, at underretning skal undlades eller udsættes i et nærmere fastsat tidsrum, hvis underretningen vil være til skade for efterforskningen eller til skade for efterforskningen i en anden verserende sag om en lovovertrædelse, som efter loven kan danne grundlag for et indgreb i meddelelseshemmeligheden, eller hvis hensynet til beskyttelse af fortrolige oplysninger om politiets efterforskningsmetoder eller omstændighederne i øvrigt taler imod underretning.

2.2. Særligt om kravet om telefonnumre i retskendelsen

2.2.1. Som nævnt i pkt. 2.1 skal der i en retskendelse om indgreb i meddelelseshemmeligheden bl.a. anføres de telefonnumre, lokaliteter, adressater eller forsendelser, som indgrebet angår, jf. retsplejelovens § 783, stk. 1, 2. pkt.

Med hensyn til, *hvilke personers telefoner* der vil kunne aflyttes, skal der efter retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 1, være »bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt«. Dette indebærer, at der kan gribes ind i kommunikation, hvori en mistænkt direkte er part f.eks. som afsender eller modtager af et brev eller som deltager i en telefonsamtale eller anden samtale. Der er også mulighed for at gribe ind, hvis samtalen eller brevvekslingen føres mellem personer, der ikke er mistænkt, hvis der er bestemte grunde til at antage, at de pågældende formidler meddelelser til eller fra en mistænkt og altså virker som budbringere for denne, jf. betænkning nr. 1023/1984 side 98f.

Reglerne om telefonaflytning er altså indrettet sådan, at der gives politiet en generel tilladelse til at aflytte samtaler til og fra en bestemt telefon, når det må antages, at der over denne formidles samtaler til eller fra en mistænkt. Det er altså ikke nødvendigvis den mistænkte telefon, der aflyttes. F.eks. vil den mistænkte i narkotikasager undertiden befinde sig i udlandet. For at skaffe oplysning om tid og sted for den pågældendes hjemkomst – eventuelt i forbindelse med en narkotikaleverance – kan det være nødvendigt at aflytte telefoner hos nærtstående personer i Danmark.

I praksis vil en retskendelse således kunne omfatte aflytning også af telefoner, der tilhører andre personer end den mistænkte – f.eks. kæresten, arbejdspladsen, forældrene eller bekendte – hvis der er bestemte grunde til at antage, at der gives meddelelser til eller fra den mistænkte fra disse personers telefoner.

Med hensyn til, *hvilke samtaler* der vil kunne aflyttes, bemærkes, at retskendelser om indgreb i meddelelseshemmeligheden omfatter alle telefonsamtaler, der inden for en bestemt periode føres fra en nærmere angivet telefon, som politiet har en særlig mistanke om vil blive benyttet i forbindelse med en forbrydelse. Herved rammer indgrebet altså også alle de personer, der uden at have nogen forbindelse med forbrydelsen ringer op til eller fra den pågældende telefon. Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at dette må anses for uundgåeligt, da det ikke er muligt at foretage en snævrere afgrænsning af det tilladelige »lytteområde« end de samtaler, der føres over en bestemt telefon, jf. betænkning nr. 1023/1984 side 59.

2.2.2. Den generelle regel i retsplejelovens § 783, stk. 1, 2. pkt., om, at der i en kendelse om telefonaflytning eller teleoplysning skal anføres de telefonnumre, som indgrebet angår, suppleres af retsplejelovens § 783, stk. 2.

Efter denne bestemmelse kan der i rettens kendelse om telefonaflytning eller teleoplysning ud over bestemte telefonnumre anføres den person, som indgrebet angår (den mistænkte), hvis efterforskningen angår en overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 (forbrydelser mod statens sikkerhed og selvstændighed og mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder, terrorisme mv.). En sådan retskendelse giver politiet mulighed for – inden for den periode, som kendelsen omfatter – at iværksætte aflytning af alle de telefonnumre, der er bestemte grunde til at antage bliver benyttet af den mistænkte. Politiet behøver således ikke løbende indhente nye retskendelser, hvis den mistænkte f.eks. ofte skifter mobiltelefon.

Hvis der i en retskendelse om telefonaflytning mv. ud over bestemte telefonnumre også anføres den person, indgrebet angår, skal politiet snarest muligt efter udløbet af den periode, retskendelsen omfatter, underrette retten om de telefonnumre, der er blevet aflyttet, og som ikke er anført i kendelsen. Hvis særlige forhold taler for det, skal underretning ske senest 24 timer efter indgrebets iværksættelse. Det gælder efter bestemmelsens forarbejder navnlig, hvor særlige principielle hensyn kan siges at gøre sig gældende, f.eks. hvor der måtte opstå spørgsmål om aflytning af telefoner, der (også) anvendes af

advokater, læger eller journalister, eller telefoner på den mistænkte arbejdsplads, der også anvendes af andre end den mistænkte. Underretningen skal indeholde en angivelse af de bestemte grunde, der er til at antage, at der fra de pågældende telefonnumre gives meddelelser til eller fra den mistænkte.

Retten underretter den beskikkede advokat, jf. retsplejelovens § 784, stk. 1, der herefter kan indbringe spørgsmålet om lovligheden af indgrebet for retten. Retten træffer afgørelse ved kendelse. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke være foretaget, skal retten give meddelelse herom til Justitsministeriet.

Bestemmelsen i retsplejelovens § 783, stk. 2, om, at der i visse tilfælde i kendelser om telefonaflytning og teleoplysning ud over bestemte telefonnumre også kan anføres den person, indgrebet angår, blev indsat ved lov nr. 542 af 8. juni 2006 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love (Styrkelse af indsatsen for at bekæmpe terrorisme m.v.). Der henvises til lovforslag nr. L 217 (folketingsåret 2005-06), jf. Folketingstidende 2005-06, tillæg A, side 7137, tillæg B, side 1721, samt Folketingets forhandlinger, side 5681, 7850 og 8147.

Om baggrunden for reglen fremgår det af lovforslagets bemærkninger bl.a., at der siden reglerne om indgreb i meddelelseshemmeligheden blev revideret for ca. 20 år siden, er sket en voldsom teknologisk udvikling inden for tele- og internetkommunikation. Omfanget af denne udvikling illustreres ikke mindst af de senere års fremvækst af en mangfoldighed af nye kommunikationsmidler som f.eks. mobiltelefoner, taletidskort, e-mail, internet-chat og IP-telefoner. Disse mange nye former for tele- og internetkommunikation anvendes i dag som helt sædvanlige kommunikationsmidler af en meget stor del af befolkningen. Samtidig udvides udbudet på telemarkedet hele tiden med videreudviklede og helt nye kommunikationsmidler.

Det anføres videre i lovforslagets bemærkninger, at den hastige teknologiske udvikling indebærer betydelige udfordringer for politiet i forbindelse med efterforskning af de mange former for kriminalitet, hvor der kan være behov for at skaffe sig oplysninger om en mistænks kommunikation med andre. Politiet må således ofte indhente et større antal retskendelser vedrørende samme mistænkte, herunder kendelser på andre personers – f.eks. familiemedlemmers eller arbejdsgivers – telefonnumre, som den mistænkte har adgang til.

Det anføres i den forbindelse, at det er politiets erfaring, at mange mistænkte forsøger at sløre deres handlinger ved at anvende flere forskellige kommunikationsmidler og f.eks. løbende udskifte mobiltelefoner eller SIM-kort. Det fremgår, at Politiets Efterretningstjeneste har oplyst, at det ikke er usædvanligt, at mistænkte, som tjenesten har behov for at overvåge, benytter sig af et stort antal forskellige telefoner eller taletidskort på samme tid. Der har således været tilfælde, hvor det har været nødvendigt at indhente et endog meget betydeligt antal retskendelser om telefonaflytning i en enkelt sag.

Den beskrevne udvikling gør det vanskeligt for politiet at være tilstrækkelig på forkant med, hvilke telefonnumre en mistænkt benytter, sådan at politiet kan nå løbende at indhente forudgående retskendelser på alle relevante telefonnumre. Når det opdages, at en mistænkt benytter sig af (endnu) et telefonnummer, som politiet ikke hidtil har haft kendskab til, vil formålet med aflytningen af den pågældende ofte blive forspildt, hvis politiet herefter skal afvente, at der indhentes en ny retskendelse. Det er derfor ikke sjældent nødvendigt for politiet straks at iværksætte aflytning af det nye telefonnummer efter reglerne om politiets adgang til selv at træffe beslutning om indgreb i meddelelseshemmeligheden, når indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, jf. pkt. 2.1 ovenfor.

I lovforslagets bemærkninger er det anført, at kravet om, at kendelsen skal angive de telefonnumre, som indgrebet vedrører, bygger på hensynet til, at den bemyndigelse, som rettens kendelse giver politiet, er præcist afgrænset, jf. betænkning nr. 1023/1984 side 73. Herved undgås, at der opstår tvivl om, hvorvidt politiet ved den efterfølgende aflytning har holdt sig inden for de grænser, som retten har fastsat.

Det anføres endvidere, at den teknologiske udvikling på området imidlertid i stigende grad vanskeliggør politiets efterforskning mv., jf. ovenfor, og at den hidtidige ordning efter omstændighederne kan medføre

en meget væsentlig ressourcemæssig belastning af såvel politiet som domstolene. Særligt med hensyn til terrorområdet er det som nævnt Politiets Efterretningstjenestes erfaring, at de kredse, der mistænkes for forbindelse med mulig terrorvirksomhed, i væsentlig grad søger at udnytte den teknologiske udvikling inden for tele- og internetkommunikation til at undgå overvågning fra myndighedernes side.

Formålet med bestemmelsen i retsplejelovens § 783, stk. 2, om angivelse også af den person, indgrebet angår, er således i sager om terrorisme mv. inden for rammerne af efterfølgende kontrol fra rettens side at tilpasse kravet i retsplejelovens § 783, stk. 1, 2. pkt., om angivelse af bestemte telefonnumre til den teknologiske udvikling.

Det fremgår endelig af lovforslagets bemærkninger, at Justitsministeriet i lyset af den beskrevne teknologiske udvikling har overvejet, om der kunne være anledning til at udstrække ændringen af retsplejelovens § 783 til at gælde generelt og ikke kun på terrorområdet. Det anføres i den forbindelse, at de vanskeligheder, som udviklingen på tele- og internetkommunikationsområdet medfører for politiet, også gør sig gældende med hensyn til en række andre kriminalitetsformer, herunder f.eks. narkotikakriminalitet. Heroverfor står imidlertid, at ændringen kan siges at have en vis principiel karakter, og at det bør overvejes i en bredere sammenhæng, hvis ordningen skal udstrækkes til at gælde generelt. Reglen i retsplejelovens § 783, stk. 2, blev på den baggrund indtil videre afgrænset til at vedrøre sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 og 13.

3. Lovforslagets udformning

3.1. Som nærmere beskrevet i pkt. 2.2 ovenfor skal der i kendelser om telefonaflytning og teleoplysning som udgangspunkt anføres de telefonnumre, som indgrebet angår. Herved sikres, at den bemyndigelse, som kendelsen giver politiet, får en præcis afgrænsning.

Hvis efterforskningen angår en overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 (terrorismen mv.), kan der i en sådan retskendelse ud over bestemte telefonnumre også anføres den person, som indgrebet angår (den mistænkte). En sådan retskendelse giver mulighed for at aflytte den mistænkte, uanset hvilke telekommunikationsmidler den pågældende måtte vælge at benytte sig af. Politiet kan således i givet fald – inden for den periode, som kendelsen omfatter – iværksætte aflytning af alle de telefonnumre, der er bestemte grunde til at antage bliver benyttet af den mistænkte. Tilsvarende giver en retskendelse om teleoplysning, der ud over bestemte telefonnumre også angiver den person, indgrebet angår, mulighed for løbende at indhente oplysninger om, hvilke telefonnumre der sættes i forbindelse med de telefoner, der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende benytter.

En sådan retskendelse »på personen« indebærer ingen ændringer i retsplejelovens betingelser for at iværksætte telefonaflytning mv. Telefonaflytningen mv. skal således fortsat være af afgørende betydning for efterforskningen, og der skal foreligge bestemte grunde til at antage, at der på hvert af de telefonnumre, der aflyttes med hjemmel i en sådan retskendelse, gives meddelelser til eller fra den mistænkte. En sådan retskendelse forenkler alene fremgangsmåden ved telefonaflytning mv., idet politiet på grundlag af én retskendelse løbende – inden for den periode, som kendelsen omfatter – kan iværksætte aflytning mv. også af telefonnumre, som ikke er særskilt nævnt i kendelsen (frem for at skulle indhente en ny retskendelse for hvert nyt telefonnummer, f.eks. hvis den mistænkte ofte skifter mobiltelefon).

3.2. Efter den gældende regel i retsplejelovens § 783, stk. 2, er det som nævnt kun i sager om overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 (terrorismen mv.), at der er mulighed for i en retskendelse om telefonaflytning eller teleoplysning ud over bestemte telefonnumre også at anføre den person, som indgrebet angår (den mistænkte).

Som anført i forarbejderne til retsplejelovens § 783, stk. 2, gør de vanskeligheder, som den teknologiske udvikling på tele- og internetkommunikationsområdet medfører for politiet, sig også gældende på en

række andre områder vedrørende efterforskning af alvorlig kriminalitet, f.eks. i sager vedrørende grov narkotikakriminalitet (straffelovens § 191).

Det er således politiets erfaring, at mange mistænkte også i en række andre straffesager om alvorlig kriminalitet forsøger at sløre deres handlinger ved at anvende flere forskellige kommunikationsmidler og f.eks. løbende udskifte mobiltelefoner eller SIM-kort. Det er ikke usædvanligt, at mistænkte benytter sig af et stort antal forskellige telefoner eller taletidskort på samme tid, og der har været tilfælde, hvor det har været nødvendigt at indhente et endog meget betydeligt antal retskendelser om telefonaflytning i en enkelt sag, f.eks. om grov narkotikakriminalitet.

Med hensyn til de gældende regler i retsplejelovens § 783, stk. 2, om mulighed for at afsige retskendelse »på personen« har Politiets Efterretningstjeneste oplyst, at man i praksis har positive erfaringer med denne mulighed for at arbejde på grundlag af retskendelser, der hjemler aflytning mv. ikke alene af bestemte telefonnumre, men af alle telefonnumre, der er bestemte grunde til at antage benyttes til at give meddelelser til eller fra den mistænkte.

Regeringen lægger vægt på at sikre en effektiv politiindsats over for bl.a. banderelateret kriminalitet, herunder kriminalitet som led i bandeopgør mv., der også kan indebære betydelig fare for udenforstående personer. Ikke mindst i den aktuelle situation navnlig i en række større byer med væbnede opgør mellem kriminelle grupperinger er det væsentligt at overveje relevante og hensigtsmæssige forbedringer af politiets arbejdsvilkår.

Justitsministeriet har på denne baggrund overvejet, om den gældende adgang til at afsige retskendelser »på personen« bør udvides til også at omfatte visse andre forbrydelser end overtrædelser af straffelovens kapitel 12 og 13 (terrorisme mv.).

På den ene side vil en sådan udvidelse kunne siges at have en vis principiel karakter i forhold til domstolskontrol mv. På den anden side vil der være tale om en praktisk forenkling, som ikke vil ændre de indholdsmæssige betingelser for, hvornår politiet kan foretage telefonaflytning mv., idet aflytningen fortsat skal være af afgørende betydning for efterforskningen. Endvidere vil en udvidelse navnlig være relevant i tilfælde, hvor politiet efter de gældende regler vil kunne foretage aflytning mv. uden forudgående retskendelse, fordi indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes. Uanset om en telefonaflytning sker i medfør af en retskendelse »på personen« eller »på øjemedet«, vil der være en adgang til efterfølgende domstolskontrol, og i begge tilfælde vil politiet af egen drift skulle orientere retten efterfølgende om de enkelte telefonaflytninger mv., herunder grundlaget for de aflytninger, som er foretaget med hjemmel i kendelsen.

Efter en samlet vurdering foreslår Justitsministeriet på den anførte baggrund, at den gældende adgang til i retskendelser om telefonaflytning mv. ud over bestemte telefonnumre også at anføre den person, som indgrebet angår, udvides til at omfatte visse andre alvorlige straffelovsovertrædelser, som indebærer fare for menneskers liv eller helbred mv., og som i praksis ofte har eller kan have relation til mere systematisk og organiseret kriminalitet, herunder bandekriminalitet, hvor de mistænkte generelt er mere tilbøjelige til at søge at sløre deres indbyrdes kommunikation ved f.eks. ofte at skifte kommunikationsmidler. Justitsministeriet har herved navnlig lagt vægt på hensynet til at fremme den nødvendige politiindsats mod bl.a. banderelateret kriminalitet samtidig med, at reglerne på området ikke går videre, end der er behov for, og at der vil være adgang til efterfølgende domstolskontrol af de enkelte telefonaflytninger mv.

Det foreslås således, at adgangen efter retsplejelovens § 783, stk. 2, til i en retskendelse om telefona-flytning eller teleoplysning ud over bestemte telefonnumre også at anføre den person, som indgrebet angår, udvides til ud over sager om terrorisme mv. (straffelovens kapitel 12 og 13) at omfatte følgende straffelovsovertrædelser: Sager om vold og trusler mv. mod vidner (§ 123), ildspåsættelse eller bombesprængning mv., hvor andres liv udsættes for overhængende fare (§ 180 og § 183, stk. 2), grov narkotikakriminalitet (§ 191), grov våbenkriminalitet (§ 192 a, stk. 2), rufferi (§ 228), drab (§ 237), grov

vold (§§ 245 eller 246), hensynsløs fareforvoldelse (§ 252, stk. 1), grov frihedsberøvelse (§ 261, stk. 2), menneskehandel (§ 262 a) og røveri (§ 288).

Reglerne i retsplejelovens § 783, stk. 2, foreslås i øvrigt ikke ændret, og det samme gælder de øvrige regler i retsplejeloven om telefonaflytning mv. Afsigelse af en retskendelse, der i medfør af retsplejelovens § 783, stk. 2, ud over bestemte telefonnumre også angiver den person, indgrebet angår, vil således ligesom i dag forudsætte, at de almindelige betingelser (som ikke foreslås ændret) for henholdsvis telefonaflytning eller teleoplysning er opfyldt, jf. retsplejelovens §§ 781 og 782. Det indebærer bl.a., at indgrebet ligesom i dag skal være af afgørende betydning for efterforskningen. Politiets iværksættelse af telefonaflytning mv. af nye telefonnumre i henhold til en sådan kendelse vil desuden som hidtil forudsætte, at der er bestemte grunde til at antage, at der på det pågældende telefonnummer gives meddelelser til eller fra den mistænkte. Endvidere skal politiet ligesom i dag snarest muligt efter udløbet af den periode, retskendelsen omfatter, i givet fald underrette retten om de telefonnumre, som indgrebet har været rettet imod, og som ikke er anført i kendelsen, samt om de bestemte grunde, der er til at antage, at der på de pågældende telefonnumre gives meddelelser til eller fra den mistænkte. Hvis særlige forhold taler for det, skal underretning ske senest 24 timer efter indgrebets iværksættelse. Retten skal herefter underrette den beskikkede advokat, som har mulighed for at indbringe spørgsmålet om indgrebets lovlighed for retten.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 3 (ændring af retsplejelovens § 783, stk. 2), og bemærkningerne hertil.

3.3. I forbindelse med høringen over et udkast til lovforslaget har Rigsadvokaten anført, at der er grund til også at overveje en ændring af reglerne om muligheden for at foretage indgreb i meddelelseshemmeligheden. Rigsadvokaten anfører bl.a., at Københavns Politi er bekendt med flere sager vedrørende kriminelle personers handel med, indsmugling af og besiddelse af håndskydevåben (pistoler mv.), hvor det med de gældende regler ikke har været muligt at anvende indgreb i meddelelseshemmeligheden som led i efterforskningen, herunder med henblik på afsløring og anholdelse af de mistænkte samt beslaglæggelse af våbnene. Med henblik på en effektiv efterforskningsmæssig indsats mod den organiserede og alvorlige kriminalitet, herunder rocker- og bandekriminalitet, bør det overvejes at åbne mulighed for indgreb i meddelelseshemmeligheden i de nævnte sager.

Justitsministeriet er enig i Rigsadvokatens synspunkt og vil sammen med Rigsadvokaten nærmere overveje udformningen af sådanne regler med henblik på, at der kan fremsættes et lovforslag herom i begyndelsen af næste folketingssamling. Det vil i forbindelse hermed blive overvejet, om der eventuelt bør indføres en ny straffelovsbestemmelse, der også omfatter bl.a. alvorlige sager om indsmugling og handel mv. med skydevåben (der i dag som udgangspunkt straffes efter våbenloven).

Nærværende lovforslag indebærer således som nævnt ovenfor ikke ændringer af retsplejelovens betingelser for, at der kan foretages telefonaflytning mv., men alene at mulighederne for at afsige retskendelser om telefonaflytning mv. »på personen« udvides med henblik på at forenkle fremgangsmåden for politiets indhentelse af retskendelse om telefonaflytning mv. i en række sager om alvorlig personfarlig kriminalitet.

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.

Lovforslaget indebærer ingen ændringer i de indholdsmæssige betingelser for, hvornår politiet kan foretage telefonaflytning mv., men fremgangsmåden ved telefonaflytning mv. forenkles i de omhandlede sager, så det ikke er nødvendigt at indhente en ny retskendelse for hvert nyt telefonnummer, der skal aflyttes mv., hvis den mistænkte skifter telefon. Lovforslaget vil dermed indebære en vis administrativ lettelse for bl.a. politiet.

Lovforslaget skønnes ikke herudover at medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for staten, regionerne eller kommunerne.

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for erhvervslivet eller borgerne.

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser og indeholder ikke EU-retlige aspekter.

5. Hørte myndigheder mv.

Et udkast til lovforslaget har været sendt til høring hos følgende myndigheder og organisationer mv.:

Østre og Vestre Landsret, samtlige byretter, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Foreningen af Offentlige Anklagere, Politiforbundet i Danmark, Advokatrådet, Landsforeningen af Beskikkede Advokater, Institut for Menneskerettigheder, Retssikkerhedsfonden, Dansk Retspolitisk Forening, Amnesty International og Telekommunikationsindustrien.

6. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ Mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Lovforslaget skønnes at indebære visse administrative lettelser	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I bilaget til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de gældende regler.

Til § 1

Til nr. 1 og 2 (§ 781, stk. 1, nr. 3, og stk. 2)

Der er tale om konsekvensændringer som følge af forhøjelsen af maksimum i strafferammen i straffelovens § 193, stk. 1, om omfattende forstyrrelse i driften af almindelige samfærdselsmidler mv. og § 263, stk. 3, om industrispionage, systematisk eller organiseret "hacking" mv. til fængsel indtil 6 år, jf. lov nr. 352 af 19. maj 2004. De nævnte straffelovsbestemmelser opfylder herefter det almindelige strafferammekrav (fængsel i 6 år eller derover) i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, om indgreb i meddelelshemmeligheden. De specifikke henvisninger i retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 3, og stk. 2, til straffelovens § 193, stk. 1, og § 263, stk. 3, foreslås derfor ophævet.

Til nr. 3 (§ 783, stk. 2, 1. pkt.)

Det foreslås, at retsplejelovens § 783, stk. 2, 1. pkt., om, hvornår der i en retskendelse om telefonaflytning eller teleoplysning ud over bestemte telefonnumre også kan angives den person, indgrebet angår, udvides fra overtrædelser af straffelovens kapitel 12 eller 13 (terrorisme mv.) til også at gælde overtrædelser af straffelovens § 123 (vold og trusler mv. mod vidner), § 180 og § 183, stk. 2 (ildspåsættelse eller bombesprængning mv., hvor andres liv udsættes for overhængende fare), § 191 (grov narkotikakriminalitet), § 192 a, stk. 2 (grov våbenkriminalitet), § 228 (rufferi), § 237 (drab), §§ 245 og 246 (grov vold), § 252, stk. 1 (hensynsløs fareforvoldelse), § 261, stk. 2 (grov frihedsberøvelse), § 262 a (menneskehandel) og § 288 (røveri).

Ligesom efter den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 783, stk. 2, kræves det ikke, at det i den konkrete sag er godtgjort, at den mistænkte anvender en flerhed af kommunikationsmidler.

Reglerne i retsplejelovens § 783, stk. 2, eller reglerne om telefonaflytning mv. foreslås i øvrigt ikke ændret.

Bestemmelsen i § 783, stk. 2, vil således ligesom i dag omfatte kendelser om telefonaflytning (dvs. aflytning af telefonsamtaler eller anden tilsvarende telekommunikation) eller teleoplysning. Bestemmelsen vil således omfatte alle de indgreb i meddelelshemmeligheden, der er omfattet af retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 1 og 3, uanset om der er tale om egentlig telefonkommunikation eller anden tilsvarende telekommunikation, f.eks. e-mail-, internet- eller telefakommunikation.

For så vidt angår teleoplysning bemærkes, at bestemmelsen i retsplejelovens § 783, stk. 2, ligesom i dag alene vil omfatte fremadrettet teleoplysning i medfør af retsplejelovens § 780, stk. 1, nr. 3, og ikke bagudrettet teleoplysning i medfør af editionsreglerne, jf. Højesterets kendelse gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1993 side 1. Der vil således fortsat ikke på grundlag af en retskendelse om teleoplysning, der ud over bestemte telefonnumre også angiver den person, indgrebet angår, kunne indhentes historiske teleoplysninger.

Afsigelse af en retskendelse, der i medfør af retsplejelovens § 783, stk. 2, 1. pkt., ud over bestemte telefonnumre også angiver den person, indgrebet angår, vil forudsætte, at de øvrige betingelser for henholdsvis telefonaflytning eller teleoplysning er opfyldt, herunder at indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen. Endvidere vil der med hjemmel i en sådan retskendelse kun kunne foretages aflytning af et telefonnummer eller indhentes teleoplysninger om, hvilke telefoner der sættes i forbindelse med et givet telefonnummer, når der er bestemte grunde til at antage, at der over denne telefon formidles meddelelser til eller fra den mistænkte person, jf. retsplejelovens § 781, stk. 1, nr. 1. Betingelsen i § 781, stk. 1, nr. 1, vil således skulle være opfyldt i relation til hvert enkelt telefonnummer, der aflyttes eller indhentes teleoplysninger om på grundlag af en sådan retskendelse.

I medfør af retsplejelovens § 783, stk. 2, 2. og 4. pkt. (som ikke foreslås ændret), skal politiet snarest muligt efter udløbet af det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages, underrette retten om de telefonnumre – herunder f.eks. IMSI- eller IMEI-numre – som indgrebet har været rettet imod (dvs. de telefonnumre, som er blevet aflyttet, eller hvor der har været iværksat teleoplysning), og som ikke er anført i kendelsen, samt om de bestemte grunde, der er til at antage, at der fra de pågældende telefonnumre gives meddelelser til eller fra den mistænkte. Hvis særlige forhold taler for det, skal underretning ske senest 24 timer efter indgrebets iværksættelse, jf. retsplejelovens § 783, stk. 2, 3. pkt. (som heller ikke foreslås ændret).

Det er forudsat, at denne underretning af retten indeholder oplysninger svarende til dem, som skal medtages, når indgreb, der er iværksat af politiet uden forudgående retskendelse (på øjemedet), efterfølgende skal forelægges for retten til godkendelse, jf. retsplejelovens § 783, stk. 4.

Politiets underretning til retten sker med henblik på, at retten herefter underretter den advokat, som er beskikket i sagen i medfør af retsplejelovens § 784, stk. 1. I praksis vil retten ofte kunne foretage denne

underretning samtidig med den underretning af denne advokat, som retten skal foretage efter § 788, stk. 3, 3. pkt., jf. stk. 4, 2. pkt., om efterfølgende underretning om et foretaget indgreb i meddelelseshemmeligheden.

Spørgsmålet om lovligheden af telefonaflytning eller teleoplysning gennemført på grundlag af en forudgående retskendelse, som ud over bestemte telefonnumre også angiver den person, indgrebet angår, kan af den beskikkede advokat indbringes for retten i medfør retsplejelovens § 783, stk. 2, 5. pkt. (som ikke foreslås ændret). Formålet hermed er at sikre en adgang til domstolskontrol med hensyn til de konkrete telefonnumre, som politiet har aflyttet eller indhentet teleoplysninger om på grundlag af en sådan retskendelse. Hvis sagen indbringes for retten af den beskikkede advokat, afgør retten ved kendelse, om indgrebet er sket inden for rammerne af den forudgående retskendelse og i øvrigt i overensstemmelse med retsplejelovens almindelige betingelser for telefonaflytning og teleoplysning.

Finder retten, at politiet har foretaget et indgreb, som ikke burde være foretaget, skal retten give meddelelse herom til Justitsministeriet, jf. retsplejelovens § 783, stk. 2, sidste pkt. (som ikke foreslås ændret). Dette svarer til, hvad der gælder efter § 783, stk. 3, 4. pkt., i de tilfælde, hvor politiet har iværksat et indgreb i meddelelseshemmeligheden uden forudgående retskendelse (på øjemedet), og retten får forelagt sagen med henblik på efterfølgende godkendelse, men ikke godkender indgrebet.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 2

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2009. Den foreslåede affattelse af retsplejelovens § 783, stk. 2 (lovforslagets § 1, nr. 3), finder anvendelse på retskendelser om telefonaflytning og teleoplysning, herunder om forlængelse af det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages, der afsiges efter lovens ikrafttræden.

Til § 3

Bestemmelsen angår lovens territoriale gyldighed.

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1069 af 6. november 2008, foretages følgende ændringer:

§ 781. Indgreb i meddelelseshemmeligheden må kun foretages, såfremt

1) der er bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt,

2) indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen og

3) efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitler 12 eller 13 eller en overtrædelse af straffelovens §§ 124, stk. 2, 125, 127, stk. 1, 193, stk. 1, 228, 235, 266, 281 eller en overtrædelse af udlændingelovens § 59, stk. 7, nr. 1-5.

Stk. 2. Er betingelserne i stk. 1, nr. 1 og 2, opfyldt, kan telefonaflytning og teleoplysning endvidere foretages, såfremt mistanken angår fredskrænkelser som omhandlet i straffelovens § 263, stk. 2, eller § 263, stk. 3, jf. stk. 2.

Stk. 3-5. ---

§ 783. Indgreb i meddelelseshemmeligheden sker efter rettens kendelse. I kendelsen anføres de telefonnumre, lokalteter, adressater eller forsendelser, som indgrebet angår, jf. dog stk. 2. Endvidere anføres de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for indgrebet er opfyldt. Kendelsen kan til enhver tid omgøres.

Stk. 2. Angår efterforskningen en overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13, kan der i rettens kendelse i medfør af § 780, stk. 1, nr. 1 eller 3, ud over be-

1. I § 781, stk. 1, nr. 3, udgår »193, stk. 1,«.

2. I § 781, stk. 2, udgår », eller § 263, stk. 3, jf. stk. 2«.

3. I § 783, stk. 2, 1. pkt., indsættes efter »kapitel 12 eller 13«: »eller §§ 123 eller 180, § 183, stk. 2, § 191, § 192 a, stk. 2, §§ 228, 237 eller 245, § 246, jf. § 245,

stemte telefonnumre anføres den person, som indgrebet angår (den mistænkte). I så fald skal politiet snarest muligt efter udløbet af det tidsrum, inden for hvilket indgrebet kan foretages, underrette retten om de telefonnumre, som indgrebet har været rettet imod, og som ikke er anført i kendelsen. Hvis særlige forhold taler for det, skal underretning efter 2. pkt. ske senest 24 timer efter indgrebets iværksættelse. Underretning efter 2. og 3. pkt. skal indeholde en angivelse af de bestemte grunde, der er til at antage, at der fra de pågældende telefonnumre gives meddelelser til eller fra den mistænkte. Retten underretter den beskikkede advokat, jf. § 784, stk. 1, der herefter kan indbringe spørgsmålet om lovligheden af indgrebet for retten. Retten træffer afgørelse ved kendelse. Burde indgrebet efter rettens opfattelse ikke være foretaget, skal retten give meddelelse herom til Justitsministeriet.

Stk. 3-5. ---

§ 252, stk. 1, § 261, stk. 2, eller §§ 262 a eller 288«.